

ISABEL EXPÓSITO I MARTÍ

Poetessa de les Planes d'Hostoles

La Isabel Expósito va néixer l'any 1921 a les Planes d'Hostoles. És la petita d'una colla de cinc germans. Va viure al casc antic del poble a Can Xiconic. De ben petita ja es va adonar que li agradava molt llegir i escriure. Després, com molta mainada de l'època, va haver d'anar a treballar: va fer de mainadera, va anar dues temporades a veremes a França i va començar a treballar a la fàbrica Majem durant la guerra civil.

La seva gran afició ha estat fer poemes i sap moltes cançons gràcies al seu pare, en Lluís "Xiconic" al qual vol fer un petit homenatge amb aquest article. De la seva mare va heretar la sensibilitat per les coses.

La Isabel sempre ha viscut a les Planes d'Hostoles. Va néixer a Can Xiconic, a la Plaça de Catalunya, davant per davant de l'antiga cooperativa. De petita solia jugar amb la mainada del barri: els de Can Xicu Paleta, els de Can Mau, els de Can Trui, els de Ca l'Escloper i els de Can Migrat.

Cap als 6 anys va començar a anar a les

escoles Nacionals. Hi anava amb molta il·lusió, però hi va haver una temporada que es van quedar sense mestres i els pares van decidir portar-la a "Ca les Hermanes", on va seguir estudiant fins als 12 anys.

Aleshores va anar a fer de mainadera a Cal Manyà, a la colònia Majem, durant un parell d'anys. Després d'això va anar dues temporades a veremes a França. Se'n recorda de marxar amb tren amb totes les provisions dins una coixinera. El segon cop que va anar-hi ja havia començat la guerra civil, ella tenia uns 15 anys i va ser una sort per a la seva família, ja que tornant de veremes, a Portbou, va descanviar els francs que havia guanyat i les 500 pessetes que li havien donat van ser els únics diners bons que la família va poder disposar. Tot seguit ja es va posar a treballar a la fàbrica tèxtil Can Majem. Durant la guerra les dones havien de fer la feina dels homes. Tenien molta feina fent mantes de soldat i peces de capots destinades a l'exèrcit.

L'any 1945 es va casar amb l'Àngel Collell i es van instal·lar en una altra casa de la Plaça Catalunya. Ell treballava a Can Dusol, l'altra fàbrica tèxtil del poble. L'any següent va néixer el seu primer fill, en Lluís i al cap de poc van anar a viure a la colònia Dusol.

L'any 1961 va néixer la seva filla, la Carme i ella va deixar la feina de Can Majem per cuidar la nena i una seva germana malalta. L'any 1958 van poder estrenar una de les "cases barates" de la Rambla Dolores Moreno.

Una de les persones més importants de la seva vida ha estat el seu pare, en Lluís Expósito. En Lluís, paleta de professió, era un home alegre a

ISABEL EXPÓSITO I MARTÍ

qui li agradava molt llegir i escriure. Sabia moltíssimes cançons, que cantava tot treballant. L'afició que ell tenia per les cançons populars i poemes tradicionals catalans la va encomanar d'alguna manera a la Isabel, la qual aprenia amb delit tot allò que ell li ensenyava. Recorda amb molta tendresa que a vegades se l'enduia a fer alguna feina de paleta o a fer encàrrecs. A ella li encantava perquè tot treballant li anava explicant històries, parlaven i li ensenyava cançons. Per exemple se la va endur al Far quan estava instal·lant la tanca que dóna a les Planes.

Que el seu pare era un gran cantaire queda palès en el recull de cançons populars que els mestres Joan Llongueras i Joan Comas realitzaren a les Planes d'Hostoles (i en altres pobles) l'any 1922. Al recull de la recerca s'hi van trobar les següents cançons facilitades pel seu pare: *Negadora de Paraules, Guerra dels Carlins, Els Tres Dallaires, La Filla del Rei Francès, L'Armada de França, Serrallonga, La Guerra dels Matiners, Els Dos Camins i la Solterona*. Així mateix en l'esmentat treball s'hi poden llegir les anotacions sobre la persona de Lluís Expósito "Xiconic", al qual tenien en gran estima pel seu entusiasme i la seva valuosa aportació.

L'hivern del 2005 la Isabel va col·laborar en la recerca iniciada per Joan Arnau sobre el recull de cançons populars que estaven duent a terme els mestres Llongueras i Comas l'any 1922, cantant i enregistrant tres cançons més que li havia ensenyat el seu pare:

Canvi de Govern, Les Votacions i La Fira de Mieres.

La Isabel, tot i la seva avançada edat, té un

timbre de veu molt afinat i una cadència musical molt acurada. De clares conviccions catòliques, ha estat sempre un membre actiu de la comunitat religiosa de les Planes. Anys enrere, solien organitzar caminades anuals fins al Santuari de la Mare de Deu de la Salut o del Far. Durant la visita o el servei religiós ella tenia per costum llegir alguna pregària escrita per ella mateixa. També, gràcies a la Rosita "Comadrona", organitzaven visites en autocar a santuaris marians: La Salut, el Far, la Salut de Terrades, Montserrat, Queralt, el Collell, etc. En temps de mossèn Frederic Pujol va fer de catequista durant tres anys. De més joveneta havia fet teatre, havia actuat en obres com "Les Dones de la Passió", "La Pubilla de Montal" i "La Bruixa Màgica".

És una dona inquieta, sensible que esporàdicament va transcrivint les seves impressions de manera poètica sobre paper, i quan dic paper vull dir qualsevol tros de paper, el que primer enganxa. Així, quan ens ensenya el seu treball, obre un calaix i comencen a sortir paperots (trossos de cartró, algun sobre del banc, postals, una llibreta mig retallada...) en el quals hi ha entranyables rimes dedicades a les campanes del poble, al carrilet, a familiars, amics o veïns que es casen, celebren un aniversari o un naixement, pregàries per infinitat de temes, poemes de Sant Jordi, de les carrosses del seu barri, etc.

Mossèn Frederic Pujol va musicar un dels seus poemes dedicat a la Mare de Deu del Far i cada any la Coral Retorn Planenc la sol cantar el dia de l'aplec del Far. Així mateix en Jaume Arnella va cantar la cançó *Canvi de Govern* que ella li va ensenyar per Ràdio

ISABEL EXPÓSITO I MARTÍ

Al 1969, amb la desaparició del carrilet que unia Olot amb Girona, va escriure:

*Carrilet bonic i alegre,
Què ha passat que t'has perdut?
Ha estat per manca de feina
O bé per falta d'ajut?*

*Eres lent i apocat
I no és cosa d'avui dia,
Però les fires i els mercats
Han perdut tota harmonia.*

*Ja pel camí feien tracte
Els marxants i compradors,
I segurament un pacte
Entre el jovent amorós.*

*També eres punt de visita,
De passeig i distracció.
Les entrades i sortides
Ens feien gran sensació.*

*I sobretot quan portaves
Els que volíem de debò,
El teu xiulet ressonava
I ens omplia d'il·lusió.*

Amb motiu d'una visita a Montserrat després de l'incendi va escriure:

*Patrona de nostra terra
Oh Verge de Montserrat
Avui hem pujat la serra
Per copsar vostra bondat*

*Us diem Rosa d'abril,
Però, Roser, sou de tot l'any
I entre espines i poncelles
Protegiu el nostre afany.*

*Sempre sereu la princesa
Diem tots els catalans
Ajudeu nostra feblesa,
Feu-nos més nobles i humans.*

*Que la parla sigui dolça
I el nostre cor ple d'amor,
Com el vostre fill ens mostra
No hem de guardar rancor.*

*Que la rojor d'aquesta terra,
Que corona vostra cim,
Torni a ser goig d'aquest poble
I de tots els que hi vivim.*

*Feu caure pluja assenyada
Perquè tot torni a florir
Que el vostre mont i serralada
Sigui el més bonic jardí.*

*Sigueu sempre el nostre estel,
Nostre camí i nostra joia
I vulgueu-nos dalt del cel
Per contemplar vostra glòria.*

Agraïm a la Isabel que ens hagi obert les portes de la seva vida i obra. Sabem que tornar a remenar tots els seus treballs l'ha neguitejat, però ha valgut la pena perquè en certa manera ha redescobert la magnitud de la seva obra.

SANT JORDI (1995)

*La festa d'aquest Sant Jordi
Novament hem celebrat,
Perquè si bé fem memòria
En el nostre temps passat
Era més pena que glòria.*

*Però ara que ressorgeix
I és florida com la rosa
Jo crec que molt l'enalteix,
Tant si és en vers com en prosa,
La reflexió que es mereix.*

*Que la terra que estimem
Sigui el més bell camp sembrat,
Ple de roses i poncelles
I de vistoses roselles
Enmig d'espigues de blat.*

*I que aquesta nostra parla
Tan senzilla i tan plaent
Sapiguem tots honorar-la
Enriquir-la i defensar-la
A tothora i a tot moment.*